

A V E R R O I S
C O R D U B E N S I S
C O L L I G E T
L I B R I V I I .

C V M Q V I B V S E T I A M N V N C P R I M V M I N Q V I N T O
Libro impressissimus translationem trium illorum tam difficultum eiusdem libri
capitum.lviij.lviij.lix.olim à I A C O B M A N T I N O medico celeberrimo
factam . Addidimus itidem post antiquam translationem
tres illas sectiones Collectaneorum tribus Colliget libris ,
Secundo scilicet , Sexto & Septimo respondentes , a
Iohanne Bruyerino Campegio elegantissime
latinitate donatas ,

E I V S D E M A V E R R O I S C O M M E N T A R I A I N D A V I C E N N A E
Canticum cum eiusdem Avicennae textu , in Partes , Tractatus , ac Capita
distincto , atque castigationibus Andreae Bellunensis exornato .

Eiusdem AVERROIS Tractatus de THERIACA , nuncquam antea impressus .

Marci Antonij Zimare Solutiones Contradicitionum in dictis Averrois super Colliget .

A B I M E R O N I A B Y N Z O A H A R .

O M N I A N V N C S V M M O S T V D I O D I L I G E N T I A Q V E E M E N D A T A .

Cum summi Pontificis , Gallorum Regis ,
Senatusq; Veneti decretis .

V E N E T I I S A P V D I V N T A S M D L I I I .

A V E R A G E
C O R D A B E N S I S
C O L L I G E
L I B R A R Y

IN HOC VOLVIMENTE HÆC CONTINENTVR.

AVERROIS GOLLIGET Libri Septem nuper diligentissime ca-
stigati. fol. 4

Libri Quinti eiusdem Colliget Capita. lvij. lviij. &c. lix. à Jacob Mantino ob rei difficultatem olim translata, nunc primum cum antiqua translatione in lucem sunt edita. fol. 57.

Collectaneorum item sectiones tres tribus Colliget libris, Secundo
scilicet, Sexto & Septimo respondentes à Ioanne Bruyerino Cam-
picio elegantissime latinitate donata: post antiquam translatio-
nem ab studiorum commodum appositæ sunt. fol. 90.

Commentaria in AVICENNAE Cantica diligentissime emendata, vna cum eiusdem Avicennae textu in partes tractatus ac capita distincto articulis castigationibus Andreæ Bellunensi exornato. A fol. 101.

Auerrois Tractatus de THERIACA, nunquam antea apud
Latines tritus. Fol. 139.

Marci Antonij Zimareæ Solutiones contradictionum in dictis Augstrois super Colliger. fol. 317.

Auerrois super Colliger. fol. 317.
Abimeron Abinzoahar Liber Theizir. fol. 143.
Index Summarum & Capitum librorum Auerrois in voluminis ini-

*Index Summarum & Capitulorum librorum Auctioris in voluminis in-
tio habetur.* fol. 2.
Index Canticorum ante librum illum prefixus est. fol. 100.

Index Canticorum, ante librum illum prius eis. fol. 100.
Index Tractatum & Capitulorum libri Thecizir Abyn zoahar. fo. 186.

—
—
—
—
—

卷之三

AVENETIUS AVBIA TIBATI M-2000

INDEX CAPITVM,
QVÆ IN LIBRIS COLLIG ET
CONTINENTVR.

Otius operis Progrium, et declarant,
que in ipso continentur.
Quæ sit libri intentio ac doctrina ordo,
Cap. 1. f. 4.
Quæ pacto natusquisque liber appellatur:
quidque in eorum unoquoque pertransiatur. Cap. 2.
f. 4.

Summa, ac Capita Primi libri.

- S**umma libri. De Anatomia. f. 5.
De definitione Medicinæ, et eius distinctione. Cap. 1. 5.
De anatomia Membrorum in universali. Cap. 2. 5.
De ossibus Capit. Cap. 3. 5.
De dentibus, & osibus omnibus totius corporis. Cap. 4. 5.
De anatomia Venerum pulsatilium. Cap. 5. 6.
De anatomia Venerum non pulsatilium. Cap. 6. 6.
De anatomia Nervorum. Cap. 7. 7.
De ligamentis. Cap. 8. 7.
De Chordis. Cap. 9. 7.
De Corre. Cap. 10. 7.
De Villi. Cap. 11. 7.
De Humoribus. Cap. 12. 7.
De Simplicibus membris. Cap. 13. 7.
De Spiritu. Cap. 14. 7.
De Lacteo. Cap. 15. 7.
De forma Capit. Cap. 16. 7.
De forma Oculorum. Cap. 17. 8.
De forma Nas. Cap. 18. 8.
De forma Auris. Cap. 19. 8.
De forma Lingue. Cap. 20. 8.
De extremitate Oris. Cap. 21. 8.
De anatomia totius Ventris. Cap. 22. 8.
De anatomia Pulmonis, & cavae eam. Cap. 23. 8.
De anatomia Cordis, & formatis. Cap. 24. 8.
De forma Stomach. & Meri. Cap. 25. 9.
De forma Intestinorum. Cap. 26. 9.
De forma Hepatis. Cap. 27. 9.
De forma Splenit. Cap. 28. 9.
De forma Feli. Cap. 29. 9.
De forma Renum. Cap. 30. 9.
De forma Vesice. Cap. 31. 9.
De anatomia Myrrach, & Zirbi. Cap. 32. 9.
De anatomia Veneri & Testiculorum. Cap. 33. 9.
De anatomia Mamillarum. Cap. 34. 9.
De anatomia Vulna. Cap. 35. 9.

Summa, ac Capita Secundilibri.

- S**umma libri. De Sanitate. f. 9.
De Sanitate, & de Complexione, atque Compositiunc
membrorum in universali. Cap. 1. 9.
De complexiuncib. membrorum Consilium. Cap. 2. 10.
De complexiuncib. membrorum Officialium. Cap. 3. 10.
De Complexione temperata, & de dijtemperatis totius cor
poris. Cap. 4. 10.
De Sanitate membrorum officialium, & eis speciebus. Cap
4. pte. 5. 10.

- De Sanitate aliqualiter in membris consimilibus. C. 6. 11.
De Actionibus, & Passionibus, & de Virtutibus membro
rum. Cap. 7. 11.
De instrumentis membrorum consilium. Cap. 8. 12.
De instrumentis membrorum officialium, que sunt instrumen
ta virtutis Nutritiæ. Cap. 9. 13.
De instrumentis membrorum officialium, que sunt instru
menta virutis Generatrix. Cap. 10. 14.
De instrumentis membrorum officialium, que sunt instrumen
ta Sensus in generali. Cap. 11. 14.
De instrumento fili Spine. Cap. 12. 15.
De proprio instrumento sensus Tactus. Cap. 13. 15.
De instrumento Lingue. Cap. 14. 15.
De instrumentis Ocularum, & partium suarum. Cap. 15. 15.
De instrumentis instrumentorum Auditus. Cap. 16. 15.
De instrumentis instrumentorum Odoratus. Cap. 17. 15.
De instrumentis membrorum voluntary Motus. C. 18. 15.
De instrumentis Ambitus, & membrorum eius. C. 19. 16.
De instrumentis Cerebri & partium eius. Cap. 20. 17.
De Sonno. Cap. 21. 17.
Decomplexione Temporum. Cap. 22. 18.

Summa, ac Capita Tertiij libri.

- S**umma libri. De Aegritudinibus, et Accidētibus. f. 18.
De Aegritudinis definitione, & caus speciebus in gene
rali. Cap. 1. 18.
Decausis Aegritudinem in generali. Cap. 2. 19.
Decausis Aegritudinem materialium calidarum & sicc
arum. Cap. 3. 19.
Degeneratione Febris choleræ & sifarie. Cap. 4. 19.
De Aegritudinibus cholericis localibus. Cap. 5. 19.
De Aegritudinibus frigidis & humidis materialibus. Cae
sus. 6. 20.
Decausis Aegritudinum frigidarum & siccatorum materia
lium. Cap. 7. 20.
Decausis Aegritudinum calidarum & humidarum materia
lium. Cap. 8. 20.
Decausis Aegritudinum compostarum materialium. Cae
sus. 9. 20.
Decausis Aegritudinum non materialium in generali
Cap. 10. 21.
Decausis Aegritudinum immaterialium calidarum & sicc
arum. Cap. 11. 21.
Decausis Aegritudinum immaterialium frigidarum & sicc
arum. Cap. 12. 21.
De aegritudinibus membrorum officialium. Cap. 13. 21.
De Continuitate, & Solutione continuitatis, & suis causis
aliqualiter. Cap. 14. 21.

A V E R R O I S
C O R D V B E N S I S
L I B E R D E M E D I C I N A ,
Q V I D I C I T V R C O L L I G E T .

Totius operis Prooemium, et declarans,
que in ipso continentur.

Quae sit libri intentio, ac doctrinae ordo, Cap. I.

Diliges Hebreus excep-
tioria hanc hoc in
habebit pro-
moto.

Vando ventilata fuit
super me voluntas per
nobile praeceptum ex par-
te nobis domini Au-
delach. Si pse à miremo
mini de Maroch, pro
consilio suorum Philo-
sophorum Avesait, &
Auenchalie, & prae-
cepit mihi copilare vnu
librum, in quo contine-
retur tota sciencia Medi-
cinalis in Arabicō, que affirmaret & indicaret intentiones
Primum, que carum essent retinendae, & que di-
mittendae in declinari virtutes meas ad suum prece-
ptum, & augmentari eas ad suum scrutium, & compili-
lauit istum librum vniuersalem, & vocauit nomine suum
colliget: eo quod incepit in eo ordinem doctrinae à rebus
vniuersalibus, & ab illis procedat, quoniam denuntiant
ad particularia, sicut sit in doctrina trium specierum
compositionum, seu quod est declaratum supra Primo
Phylicorum; ita feci in isto libro, & ego primo cōsyde-
ravi comprehendere vniuersales regulas huius scientie
& polita intendi tre ab illis ad membra sua, & ad par-
tes suas in uno alio libro, quem componam, si placebit
Deo, ideo vocauit ipsum colliger. Adhuc degi in or-
dine huius libri alium ordinem quam eligerint aliū au-
thores in suis libris, & iste est ille ordo, q̄ est magis con-
veniens in doctrina huius scientie. Et scias quod ali-
quis non poterisflare super finem huius libri, nec intel-
ligere maiorem partem eius, nisi ille, qui legere tantum
in Logica, & ipse possit ad minus cognoscere modos
trium demonstrationum. Adhuc nesciebas, q̄ ipse
fidei illis, qui vni fuerint aliquid scire in radicibus Na-
turalium scientiarum. Et si nō erit de aliquibus istorū,
non solum erit priuatus à certitudine intentionis huius
libri, & ab utilitate eius, sed eveniet ei ab eo magnum
nocumentum, q̄ cum abominabitur & despiciat. Et
quando abominabitur istum, scias q̄ abominabitur ve-
ritatem huius scientie. Et diuini cum in sepiem partes
& qualibet eius partem posui pro uno libro. Et nō ex-
pectes à me, & ego diuidam partes suas ad numerū capi-
tulorum, neq; q̄ appropriem ei vniuersum capitulum
per se. In illa re vanagloriantur sive sapientes Hispaniae
Andalucie, & maior pars preteritorum authorum.
sed pater Philosophus non vanagloriatur sive in sa-
cientia hoc in maiori parte librorum suorum. Et forte
quod induxit eos ad faciendum hoc, fuit debilitas di-
scertorum scholarium. Sed ille, qui habebit vnitatem di-
scertuum sancte, cognoscet in vnoquoq; libro differen-
tias rerum primar; & secundar; & diuidet unam rem ab
alia, fin q̄ videbitur ei magis cōueniens in hora legen-
di. & qui volebit diuidere eos ad partias partes, vel ad
capitula, faciat, & nominet ea, sicut vult.

Quo pacto utrūque liber appelletur: quidq;
in eorum unoquoq; petraffatuer. Cap. I.

PRIMUS liber tractat de Anatomia. & nō multi-
plicabo in eo, eo q̄ nec promitto dicere rem nos-
uam in eo, quae non se dicit per alicis authores.
quod tamen promitto facere in alijs libris: quia in eis
renonabo verba, quae nō senserunt antiqui Medici, &
qui ante me transierunt, & probabantur à radicibus
scientiarum Naturalium.

Secundus liber no minatur liber Sanitatis. In isto de-
finiatur sanitas vita definitio. Et narrabit comple-
xionem, & complexiones omnium membrorum con-
similium & officialium. Et narrabit omnes operatio-
nes eorum, & per quam viam habent agere eorum ope-
rationes, & pati suas passiones. Et narrabit omnes spe-
cies sanitatis cuiuslibet mērit per omnes causas qua-
tuor. Et narrabit omnes species virtutum corporis hu-
mani, & quid sunt, & quod sunt, & finis earum fin senti-
tientiam Arist. & Gal. brouler. Et in isto loco cadet me
memoria disputationis super duo spermata, quod comis
et pars embryonis, & quod nō & pars loco ipsa sit
embryoni, an per materiam, an per formam. Et nar-
abit de virtute primi motoris, qui est in corpore motu
voluntario, quid est, & ubi est in eis, an in nervo, an
in laco. Et narrabit de motu pectoris & pulmonis,
& divisionem, que occidit inter authores priores super
sentientiam Gal. & renouebit dubia. Et narrabit bre-
viter naturam aeris temperati, & de natura qualitas te-
pore anni, et qualis temperantia est illa, que cōf in vere.

Tertius liber dicitur liber Aegritudinis. Et ibi defi-
nitur agitudo. Et narrat species agituminum supli-
cium, & membrorum similia, & officialia. Et ponit in
unoquoq; eorum omnes quatuor causas vniuersales,
& etiam de particularibus. Et postea narrat omnes spe-
cies agituminum compositum, que sunt in mem-
bris: & ponit causas eorum secundum istam eandem
viā predictam. Et narrat omnia accidentia, que su-
perueniunt super eorum operationes in diminutione,
aug in debilitate: & ponit causas istarum tenē prolixo.
& in isto loco cadit de luctu dolores, & quae sunt cau-
se eius, & quod. Et hie addimittit verba super sentientiam
Galeni in hac multum necessaria. Et narrat omnia
accidentia sensuum & uitium: & ponit causas secun-
dum sentientiam Aristotelis.

Quartus liber nominatus liber Signorum. Et narrat
omnes signorum species significantium supra sanita-
tem cuiuslibet membri per se in membris cōsimilibus,
& officialibus ex parte operationum eorum. Et narrat
super omnes species signorum significantium super comi-
nes agititudines cuiuslibet membri per se: & signa acci-
dentium eorum ex parte operationum ipsorum secun-
dum sentientiam Arist. & hoc cadit definitio signi. Et
narrat signa dominij cuiuslibet humoris i corpore ho-
minis secundum complexionem propriam naturalem
tali corpori. Et narrat signa cuiuslibet agititudinis, &
cuiuslibet accidentis, que superueniunt corpori ex capi-
tu aeris circundantis secundum dictum Hippocratis. Et nar-
rat via signorum significantium super agititudines
magistrorum ex parte partium anticipantium, aut ex par-
te accidentium. Et narrat signa significativa super fa-
nitatem, & super agititudinem vniuersalem & particu-
larum, ex parte pulsus, & vixit. Et narrat signa signifi-
cantia super agititudines, quae continent corpus,
sicut lebris & similia: & dat causas earum, & incipit à
febre dieci. Et narrat omnes in oī crise, & veros &
falsos, bonos & malos, & super earum, & causas eā
Coll. Auer.

A iiiij num

A V E R R O I S

C O R D U B E N S I S.

T R A C T A T U S D E T H E R I A C A
N U N C P R I M U M I N L Y C E M E D I T U S.

*Cur inuenta sit theriaca compositio, &
quis eius usus.*

Cap. I.

Nquit magnus Medicus Amach Averrois. Postquam deo gratias egere, dicam, qd quidam de amicis meis, cum amore tenero, me rugauit, ut eius dictis sanctificerem via experimenti, & rationis de ista medicina, de qua medici dixerunt in loco suo, quae dicta est Theriaca: & de eo, qd dixerunt de operationibus eius. Et dicam, qd causa, quae prius excitauit velle antiquorum, ut corporarent theriacam, sicut, ut sanarentur per ea accidentia mala, quae accidit a potu venenosarum medicinarum, quomodo cuncti ledant ab illis, & absq; pote. & iste medicina singula sunt, quae sumuntur ex animalibus, & plantis: quae si specialiter experientia perfecta no[n] fuerint tempore, quo ledant, & fuerint immedieate no[n] specialis, sic & specialiter in curatione illarum: accidit tamen interdum nobis, ut non esset nobis nota, quae ex aliis illis esset, quae corpus ingressa fuerit: & si nobis nota esset, contingit tamen, ut non esset apud nos medicina particulans nota opposita illi medicinae venenosae, ob hanc ergo causam visum est illis, qui antiquos fecuti sunt, ut componebent medicamen viuum ex medicinis simpli cibus: ut per hoc opponerentur ex qualibet ipsarum culicibus ex venenisi: & ut ex illo opponerentur culicibus veneno, sive sit nobis scitum particulariter, sive no[n]: & apud nos sit medicina nobis nota peculiaris opposita illi, aut non. Et illud quidem, quod invenit velle eorum, est, quoniam curatio hoc modo facilior est & medico, & infirmo. Utilitas autem, quā ex hoc consequitur medicus, est: quoniam postquam id habuerit, non oportet inquirere de causa particularis aegritudinis: sollicitus ergo de labore quantitas magna: quoniam quicquid consequitur ex rectitudine curationis, & culicibus sui operis, non est nisi ex cognitione cause. Et hoc quidem est viuum ex magnis fundamentis in medicina. Et quia ista sit ex magnis utilitatibus intentis in theriaca, communiter est per se notum. Sed valitas, quae ex compositione theriaca prouenit quo ad medicum, & inservit, est, quoniam si medicus cognoscit peculiaris aegritudinis causam, non tamen est apud eum parata medicina propria singularis illi tempore, quo auxiliatur ego: & cum prolongatur terminus in inveniendo ista, emouetur interim eger, ergo haec sunt truamenta theriaca simili, de quibus nullus dubitat. Et postea quemam si operatio medicinae, quae est dicta theriaca, est efficax in qualibet ex medicinis venenosis, si detur in quantitate medicinae proprietate illi veneno, an virtus eius sit aequalis, an fortior, an debilior ea, & hoc quidem indiger studio subtili, profundo multum. Et res, quae ad hoc nos commouet, est, quoniam possibile est, qd aliquis ex medicinis propriis, & speciis aliis aegritudinibus, ex quibus composita est theriaca, permutetur ab aliis alijs ab ipsis: quare debilitata illi virtus medicinatum, quae erat specialis illi aegritudini, & non curer p[ro]liacem causam. Amplius id, quod ex medicinis singularibus propriis ingreditur theriaca, est pars modi-

ca. Et propterea dixerunt quidam medicorum, qd si tu pones in hoc medicamine quantitatem modicam, medicinae proprietate, huic accidenti non confortat sua quantitate, minus confortat theriaca, si de ea administratur modica quantitas, quae est composita ex contrariis debilitantibus virtutem medicinae proprias illi accidentiam si accipias ex illis qualibet per se, no[n] proderit ex sua paucitate, quomodo ergo proderit theriaca, quae ex contrariis est composita? Dicimus ergo ex hoc, qd in 10 qualibet quantitate ex minimis partibus theriace inuenies omnes species virtutum medicinatum singularem, quae ipsis summan ingrediuntur. I.e. in qualibet parte eius, inuenies, verbi ḡia, virtutem op̄i & ciborum, & aliarum medicinarum, ex quibus est ipsa composta, sicut est inuenit in qualibet parte ponit calor, sapor, & odor: sicut sunt inuenientur quecunq; elementa in qualibet compositione ex eis: quotiāt esse elementorum istorum, quando sunt in via mixtionis, & ipsorum virtutes in his, quae sunt compositione ex eis, videnti esse debilitates virtutibus ipsorum extra mixtionē, tunc, si res theriaca se habet, sicut est dictum, vide qd oēs medicinae, ex quibus ipsa compotetur, sunt in qualibet parte eius, & qd debilitates sunt in ea quilibet ipsarū, qd extra eam: & crederetur ex hoc, qd virtus theriaca est debilitas in qualibet ex aegritudinibus simplicibus virtute medicinae propriez illi aegritudinē. Sed hoc credibile est fallit: quoniam est manifestū, & declaratiū medicis, qd theriaca curat fortis aegritudines, & de experientia theriaca est res, quae non verificatur de alijs corporibus, nisi partim & raro. Quod autem inueniatur in compositione virtus maior virtute singulari, declarabit. Inuenitur enim, qd generatur ex terra & aqua res durior, & grauior qualibet illorū: & est istud plurimi: & ita inuenies in igne igne fortioris calcinationis, qd sit ignis in sphera sua: sicut in ferro ignio. Ut res theriaca, quae sic est, no[n] est scita nisi via experientia, no[n] per viam rationis. Et possibile est, qd sit haec aliqua ex medicinis singularibus theriaca, præter qd scitis oībus earum. I.e. si aliquid sit fortius eius virtus, qd virtus medicinarum, ex quibus virtus est composta. Et per hoc dicam, sicut sit ita, sicut non, non est dubium, qd theriaca prodest contra venenū: & videt ēt, qd sit potius similitudinem propriam, vel coniugiam speciei veneni. & qd euā sit similitudinem fortitudinis, & debilitatis eius: & iste quidem mensurā no[n] sunt notae per viam rationis, sed non nisi experientia, & iam quidē hoc scripsierunt antiqui in libris suis. Nunc autem dicam in hoc, quod est credibile, & rationi proponendum: qd prima causa, propter quam invenientur fuit theriaca, tunc ut curaret per ipsam nocentia venenorum, que sunt in animalibus, sicut in laco, & cane rabido, & venenorum, que invenientur sunt in plantis: sed no[n] confortat ei, quod dicitur ab roys, i. napello. Sed inveniuntur eius, quod est in aegritudinibus, peculiari debilio confortat aegritudinibus generatis ex humoribus corrupti, & formâ corporis, sicut malingi humorū, ex quibus sit lepra, & malingi complexionis, quae adaequatur ex paralleli: & confortat apoplexie maiori, & epilepsie, & ventositati generatis in corpore hominis ex superficiis natum aegredituribus, no[n] omni tamē ventositati, sed illi tantum, quae est, sicut illa, ex qua generalis dolor colicus, & dolor foemini, & violēns: & qd iste aegritudines facte sunt ex melanocholia existēti in fine masticaci, et flegmate, quod multū elongat a flegmate naturali: sed aegritudinibus, qd facte sunt ex flegmate & melanocholia no[n] existentibus multum extra rem naturalem, si confortat theriaca, vel non, ad hoc inveniendū studiū est necessariū durū multum. Et hoc quidē dicimus, p[ro]p[ri]e, quia concordant oīs in Colliget S. theriaca

LIBER THEIZIR

DAHALMODANA VAHAL TADABIR:
CVIVS EST INTERPRETATIO,

Rectificatio Medicationis & Regiminis
sedius in Arabico à perfecto viro,

Abimeron Abyzoahar.

PROEMIUM AVCTORIS.

In huius libri scriptis
minus latet
dolor misteriorum.

Ixit seruit regis, scilicet Abimeron Abyzoahar Deum testor q̄ nō compilauit hunc librit nisi vi & conamine multarum præcū, & causa fortis & continua impulsionis, & cum hoc temperauit & rectificauit id quod erat de difficultate i quā terris corruptis, qui erat apud plures studentes in scientijs & in via alia scientiali, & in rebus medicinae rationali, & omnino dimitti compilationes scientiales antiquorum verborum quaternalium & non sufficiet mihi in hac compilatione exprimere res necessarias tantummodo, sicut tecū in libro quem compilauit de decoratione tempore mez pueritie, quia locutus fui ibidem in intentionibus prostratis tali modo, quia nunc erubescō de quibus idam vocabula ibidem locatis quando locutus fui de caulis mali & corrupti odoris, unde turbatus fui ex hoc defectus. Sed nunc in isto libro incedam via præcogitata seruando medicinatem meo posse in hac mea compilatione, & rectificabo intantum q̄ non incedam in predicto errore in quibus dixerō eundo inter duas vias, & quando inter duas res, Et dum incipiam hoc opus superuenient mihi cōtestabilis, qui prepotitus erat super hoc negotio, & non placuit ei id quod præcogitaueram in hoc, & dixit q̄ utilitas istius operis longe erat ab illo qui nō esset multum proiectus in scienzia medicinae, & q̄ non erat secundum præceptum miramolini, nec secundū intellectum suū nobilitatis. Tūc subtraxi me ab illo ordine, & declinavi ad generalitatem, & cōpilauit eu in coactus execundo à via præcogitata quāvis inuite hanc compilationem feci, ita lucide & aperte q̄ nihil occultatur in insérto, neq̄ adstante.

Dixit Abimeron Abyzoahar regis Laus & gloria si omnipotenti deo, cuius omnia que apprehenduntur sensibus testificant suam potentiam & unitatem. Et tuis misericordia fit super omnes prophetas iustos, & conferunt Deus honorem & nobilitatem domini mei miramolimi. Post hanc incipiam compilare res nobiles aggredendo medicinas conuenientes sum promariibus & caulis inducentibus passiones que leuiter & sine difficultate poteris intenire conuenientes seruis dei & puris per viam leuem in perfectione breuitatis. Et hoc non faciam delitositate timendo laborem, sicut illi qui intendunt vivere delitiose. Si incipiam cum voluntate diuina à rebus conservantibus sanitatem.

Capitalium de Conservanda Sanitate.

Libri huius
propria.

Ad preferendum a febribus colica & morbo coquuntur.
Ad caridinæ cruxiem & preferundam ab aliis venientiis, & his vide quoniam canceris in descriptione characie.

Conuenient omnes medici, q̄ in habendo ventrem mollem cōseruantur sanitas nutu Dei. Quod autem levius hoc facit est ut dilolluatur ex tamarij pondus. x. aureorum in aqua calida, & ex reubarbaro recenti conquallato pondus ponens trium partium aur, & sic dimittentes per. xxiiij. horas, deinde colla & ad de ibi. 3. i. syru. facti de cortice cieri, & da bibere. Rememorati sunt medici, q̄ qui bibet drachmam vñā theriacæ alforet, idest liberatricis. I. mane ante cibum cum aqua calida in omnibus decem diebus tempore hyemis, evadet nutu dei à febribus putridis, & ab epilepsia & à

colica, & conseruantur sanctas omnium membrorum.

Erdicunt q̄ tardar canos, & qui hoc conseruantur per annum non lēdetur à mortis animalium venenosorū, nec à veneno nec à medicina pestifera cum adsutorio Dei.

Et qui bibit theriacam securus est à nocturno potus male aqua. Etsi homo recesserit à generatione, et ipsam sumperit secundum ordinem prædictum, generabit nutu dei, & hoc idem dico de muliere. Et mulier quæ fetum præ dolore patet nō potest, si repperit aure, seminis extheriacia pariet nutu dei. Etsi de ipsa repperit mulier quæ nō impregnatur ex agnum semini cum aureo uno limatur chorus causam haebit impregnandi. Et qui habet colicam causa frigoris, vel ex ventolitate, vel ex retentione secum & pondus unius aurei ex ipsa repperit & tunc stomacho liberabitur. Etsi hiberit ex ea habens scabiem minutam & magnam quæ vadit & redit cōcert ei. Et si cum ea linieris vel epithimabitis dēfā scabiem liberabitur omnino. Et si aliquis fluxum magnum patitur causa alicuius medicinae acutæ, vel ex aliquo humore venenosissimo malo curatur ex eo. Et qui habuit prædictum fluxum si cepit pondus nouē granorum ordeates smaragdo trita & subtiliter cribellata cū aqua calida tunc stomacho curabitur ex ea. Et est necessarium ei qui recipit theriacam vel smaragdum ut tardet à potu & cibō usquequo transeat horū. vñ. vel parū plus vel minus ab his forsum receptione. I. ē si smaragdus suspendatur ventri fluxum habenti vel hinc tunc liberabitur inde. Item nota q̄ theriaca recens cōcert vel cibis. & proprie pulmonis, & si nō haberes illi de veteri dabis eā cum decoctione 3. que vel aqua consulari. Et quod præmonitiū est de theriaca ut non admisceatur cibo in corpore humano intellectū est si necessitas non affuerit ex caulis noctuis fortibus, velut ex mortu serpētis, aut potus alicuius veneni, aut potus alicuius medicinae mortuierit, qm̄ in istis, & libi similibus necessitas nos inducit ad ipsam propinandam.

Et causa monitionis nō miscendi theriacam cum cibo est q̄ Deus dedit libi virtutem expelliendi noxiā causas obviando, & ipsa recepta nō est obediens in ebri faciētibus digestione. Et cum iam sit mixta cibo, runc recipit cibis dispositionē ex hoc q̄ est difficultis digestio, unde accidit bivalenti inquietudo & dolor, donec expellat cibus antequā corpus recipiat nutrientiū, & amittat cibus præ dolore & angustia patientis. Sed tēpore necelitatis leuiter poteris tolerare talē dolorē & inquietudinē.

Conuenerunt medici q̄ exercitū temperatum sive fiat pedibus sive quo adiuuat in cōseruatione sanitatis, dum modo tempus non excedat in calore. I. scias q̄ inutile balneum moderate sum q̄ cūvenit, hoc est in. x. diebus se mel tunc stomacho, dummodo nō sit famelicus & indigens cibis vehementer, valet in cōseruatione sanitatis, dum tempus sit temperatū, & non excedat in caliditatem nimis. Et dicunt iterum q̄ balneum aqua dulcis temperatum inter caliditatem & frigiditatem tunc stomacho sanitatem conseruat. Et scias quod à medicis prohibetur distillare sive spargere aquam tepidam proprie super caput, in modo precipiant ut sit calida quantū potest sustineri. Erdicunt iterum q̄ fricare dentes cuia radice nasci semel in quinque diebus mundificat caput, & clarificat sensus, & intellectū acuit. Et similiter dicunt, & est

60 verum q̄ comedere pane bene fermentati cōvenienter, & optime malazatu, & coctum cōde dic, post recessum tamen caliditatis acquistis ab igne iuuat in sanitatis cōseruatione. Et quemadmodū panem irigidum post diem vnam comedere prohibeo, ita & calidum, eo quod si calidum comedetis in fundo ipsius calor igneus in stomacho & ipsum corrumpit, & stomacho dominatur, quare difficit digestio valde existit. & hoc ideo q̄ digestio stomachi nō efficitur, eo modo quo putant ignorantes, qui dicunt q̄ omnis caliditas digestio nem procurat, sed sicut ipsi errant, sic & alios errare faciunt, membra vero cibum digerunt suo calore radicali naturali quem ab epate recipi-

Colligit piunt,

Ad preferendum a ma-
sq̄ua.
Ad sterilita-
tem.
Ad difficul-
tate parme-
nti.
Ad steriliza-
tionem.
Ad collac-
tum.
Ad scabie.
Ad tunc
ventri idē
quarto pte-
missa, vñ.
Documentū
de accipi-
mento theriaca-
tum.

Ad latell.
Ad phisim
Consimatio
documentū
superioris.
& causa.
Adstantia
conseruandā
per meum.
Vide tertia
primi doc. se
cunda cl. v.
quoniam op-
po. seminavi
debet.

Super caput
et pronitas
apud regiū
sed seruē.
Ad sebum
clarificatio-
nē & dentis
conseruatio-
nē idē sex
to celi, &
& alii, &
& vīle ih-
ocamentū,
& videlicet
tra, &c. &c.
Ad cōseru-
andū fūntū
ex cibis.

Pasus nō de-
bet manere
val dī, sed
scindido cano-
ris. ca. osr.
vult peccps
quod trānsi-
rit noctē val
id cōcorda.

I N D E X

<i>Delepra</i> , cap. xii.	175	<i>Liber tertius</i> continet tractatus tres, quorum tracta-
<i>De cedar & defecleg</i> , cap. xiii.	176	tuū primus coniinet capitula tredecim.
<i>De feleg, i. de paraliss in particulari</i> , cap. xliij.	176	179
<i>De spalmo</i> , cap. xv.	176	<i>Defebribus ephemeras</i> , cap. i.
<i>De pulsatione</i> , cap. xvi.	177	<i>Defebre cholérica seu tertiana</i> , cap. ii.
<i>De saltu</i> , cap. xvij.	177	<i>Defebre quotidiana phlegmatica</i> , cap. iii.
<i>De tremore</i> , cap. xvij.	177	<i>Defanguitnea febre</i> , cap. iiij.
<i>De asso ab, qui latine dicuntur pedo/celli</i> , cap. xix.	177	<i>Demelancholica febre</i> , cap. v.
<i>De vena que dicitur mediana, et est extitudo que proma-</i>		<i>Defebre que fit ex cholera vitellina prassina aut erugi-</i>
<i>iori parte accidit nigris</i> , cap. xx.	177	<i>nosa</i> , cap. vi.
<i>De verme qui oriuntur sub cuti, & de cōbustione ipsius, ca-</i>		180
<i>pitu. xxi.</i>	177	<i>Decura febris tertianae non purę, que fit ex cholera mixta</i>
<i>De vermis qui oriuntur in intestinis</i> , cap. xxii.	177	<i>phlegmati</i> , cap. vij.
<i>De cucurbitinis</i> , cap. xxiii.	177	180
<i>De vermis minutis & parvis qui oriuntur in inferiori</i>		<i>Defebribus compositis</i> , cap. viij.
<i>parte intestinorum</i> , cap. xxiv.	177	180
<i>De varicibus</i> , cap. xxv.	177	<i>Designis febris tertianae</i> , cap. ix.
<i>De elefantia</i> , cap. xxvi.	177	<i>Designis febris sanguinę</i> , cap. x.
<i>De cancro</i> , cap. xxvij.	177	<i>Designis febris quotidianae</i> , cap. xi.
<i>De doloribus iuncturatum</i> , cap. xxvii.	177	<i>Designis febris quartanæ</i> , cap. xij.
<i>De dolore qui fit in substantia intestini</i> , cap. xxix.	178	<i>Defebra hectica & signis & cura eius</i> , cap. xij.
<i>De dolore qui fit ex labore & fatigacione</i> , cap. xxx.	178	180
<i>De podagra que arabice dicitur anancras</i> , cap. xxxi.	178	<i>Tractatus secundus. de crisi & est contusens</i>
<i>Defebris que accidunt manibus et pedibus & alijs mem-bris</i> , cap. xxxij.	178	capitula duo.
<i>Deseritudinisbus vnguisum</i> , cap. xxxij.	178	181
<i>Desciatica</i> , cap. xxxiiij.	178	<i>Designis & accidentibus ipsius, crisis, cap. ii.</i>
<i>De doloribus hypocandriorum</i> , cap. xxxv.	178	181
<i>De apostemabus que sunt subfipitalia dextra vel sinistra, & est inter profundum apostema</i> , ca. xxvi.	178	<i>Tractatus tertius. de epidemia & continet</i>
<i>De apostemabus que dicuntur doggi</i> , cap. xxxvij.	178	capitula quatuor.
		<i>De epidemia q̄ prouenit ex coeputione aeris</i> , cap. i.
		<i>De epidemia q̄ prouenit ex aqua putrida & fetida</i> , cap. ii.
		<i>Desquinatia & dislocanone spordilium collis cuenite ex quadam corruptione aeris</i> , cap. iii.
		<i>Decura seu præservatione à periculo male aquę</i> , cap. iii.

Finis Tabule.

R E G I S T R U M

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z A A.

Omnes quaterniones, præter R. Quinternionem, Et S duaternionem,

AA vero Ternionem.

Venetijs apud hæredes Lucæantonij Juntæ.

Anno Domini M D L III.